

Aké sú deti rodičov ochotných zapojiť sa do výskumu oproti tým, ktorých rodičia sa nezapoja?

Hricová, L., Bačíková, M., Janovská, A., Orosová, O., Štefaňáková, M.*

E-mail: lucia.hricova@upjs.sk

Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia, Katedra psychológie*, Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Moyzesova 9, 040 01 Košice, Slovensko

1 VÝCHODISKÁ

Zapojenie rodičov do výskumu rizikového správania ich detí je dôležité (Shen, 2017), no často býva výzvou. Dôvody prečo sa rodičia do výskumu nezapoja môžu byť rôzne. V posledných rokoch narastá potreba zapojenia nielen matiek ale aj otcov (Macfadyen et al., 2011). Zapojenie rodičov môže súvisieť na jednej strane s **problémovým a zdravotne rizikovým správaním ich detí**, na druhej strane i so **zapájaním sa rodičov do aktivít a života ich detí**.

2 CIEĽ

Pre optimalizáciu procedúry zberu dát a možnosť generalizovania výsledkov je rozhodujúce zistiť:

- ✓ vzťah medzi zapojením sa rodiča do výskumu a: (1) rodom dieťaťa, (2) užívaním alkoholu a fajčením dieťaťa, (3) vlastným užívaním alkoholu a fajčením rodiča, (4) povolením užívania alkoholu a fajčenia rodičom
- ✓ rozdiel medzi deťmi, ktorých rodičia sa zapojili a nezapojili do výskumu v: (5) prejavoch problémového správania, (6) školskom prospechu, (7) rodinných procesoch a vzťahoch

3 METÓDY

Vzorka:

- 810 adolescentov zo Slovenska (49,9% dievčat, priemerný vek=12,78, SD=.72).
- zber ceruza- papier

Metodiky:

- Frekvencia užívania alkoholu a fajčenia za posledných 30 dní (Hibell et al, 2012) u detí a rodičov (dichotomizované)
- Povolenie užívania alkoholu a fajčenia rodičmi (dichot.)
- Index problémového správania za posledný rok (5 bodová škála, frekvencia 19 foriem PS: snaha vyhnúť sa škole, vyrušovanie, nadávanie, ničenie šk. majetku, podvádžanie, bitka...)
- Rodinné procesy (Stattin & Kerr (2000), 5 bodová frekvenčná škála, 22 položiek v 4 subškálach: zdôverenie sa detí rodičom, informovanosť rodiča o dieťati, aktívne vyhľadávanie informácií rodičom, pravidlá a ich monitorovanie
- Vzťahy (NRI-SPV, Furman & Buhrmester, 1985), 5 bodová frekvenčná škála, 27 položiek v 9 subškálach: trávenie voľného času, konflikt, antagonizmus, zdôverovanie, náklonnosť, uistenie hodnoty, spokojnosť so vzťahom, trestanie, relatívna moc

Analýza dát: Chí-kvadrátový test nezávislosti
Mann-Whitney U test

5 ZÁVER

Z výsledkov vyplýva, že účasť na výskume prijali predovšetkým rodičia:

- menej problémových detí, s vyššou informovanosťou a úrovňou stanovovania pravidiel, nižším trestaním matkou a nižším autoritárstvom otca

Vo vzťahu k užívaniu alkoholu a fajčeniu neboli rozdiely významné.

Tieto zistenia je potrebné brať do úvahy pri interpretáciách výsledkov súvisiacich s údajmi od rodičov. Rovnako môžu byť tieto zistenia užitočné pre proces zapájania rodičov do výskumu.

4 VÝSLEDKY

Tabuľka 1 Signifikantné rozdiely v skúmaných premenných medzi deťmi participujúcich a neparticipujúcich matiek a otcov

	Participujúce matky		Neparticipujúce matky		U	Z	p	effect size
	Mean Rank	n	Mean Rank	n				
Priemerný prospech	344.65	289	407.04	477	57697.5	-4.002	<.001	.14
Problémové správanie	335.32	281	392.79	460	54604.5	-3.554	<.001	.16
Informovanosť	385.75	275	348.26	449	55343	-2.345	<.05	.09
Trestanie (matka)	329.49	278	369.88	429	52816.5	-2.589	<.05	.1
	Participujúci otcovia		Neparticipujúci otcovia		U	Z	p	effect size
	Mean Rank	n	Mean Rank	n				
Priemerný prospech	281.87	186	353.51	480	35036	-4.566	<.001	.18
Problémové správanie	270.32	184	345.33	463	32719.5	-4.615	<.001	.18
Monitoring	341.62	172	307.11	460	35239.5	-2.120	<.05	.08
Relatívna moc (otec)	258.44	160	287.97	398	28470	-1.980	<.05	.08

Pozn: v tabuľke sú uvedené hodnoty len tých premenných, ktoré vykazovali signifikantné rozdiely

Signifikantný rozdiel v:

- školskom prospechu, problémovom správaní, trestaní matkou a relatívnej moci otca, s vyšším skóre u detí, ktorých matka, resp. otec sa do výskumu nezapojili
- informovanosti matky a stanovovaní pravidiel/monitoringu otcom, s vyšším skóre u detí, ktorých matka, resp. otec sa do výskumu zapojili.
- V ostatných premenných sa nepreukázali signifikantné výsledky.

Signifikantný vzťah medzi:

- vyplnením dotazníka matkou a akceptáciou fajčenia dieťaťa rodičom, ($\chi^2(1, n=737)=4,81, p=0,028, \phi=0,087$). S vyššou pravdepodobnosťou vyplnila dotazník matka tých detí, ktoré nemajú povolené fajčiť
- vyplnením dotazníka otcom a rodom dieťaťa, $\chi^2(1, n=669)=6,38, p=0,012, \phi=-0,101$. S vyššou pravdepodobnosťou vyplnil dotazník otec dcéram ako synom